

schijnt het
n bijdrage
der Israel
voor het
ze tienden
lijke recht
estelijken
waren vrij-
als regel
aden, van
dragen te
middelen
vaste bij-
natuurlijk

rdtsche

Krabben-
edikanten-
sburg ge-
over de
nderjarig
id zal ge-
de uitge-
tegeven
toterdam
g van de
18-1619
t, dat tot
een lezers
deraat op
gezet, uit
der gebo-
zich ken-
zij is ge-
ken. Van
over de
de notitie
n dit ge-
even van
denis zoo
boeit tot
wijze van
de taal
Bijv. wan-
was een
veldt. In
zette het
ke kleine
waar zoo

geschrift
erd. Ze
narus en
uit den
rman en
a van de
g van de
t van de
schilderd
isdoelen,
chouden

n, maar
referaat
neer zij
ediening
te her-
niet be-
en eeuw
rui voor
daarom
t hoofd
al ware
meerdere
en volle

902

kerkelijk
zouden
e vraag,
zoals
ijnerker
iden om
e zien,
s meer-
de Her-
Kerk is
nen, die
valsche
rk van
an julst
an alle
kerk te
d.i. de
En al
nu niet
e quali-
zen der
m wel
preken,
te Her-

ificatie
n, dan
indruk
rijpend
ter en
nodale
kerken
hij in
doende
het on-
f aan-
mede
ed te
f weg-
nieuwe
ttend,
welke
nisatie
s heel
Her-
minst
ilt wel
en een
steror
endste
dacht,
rengt,

niet nieuw is, geen oratio pro domo voor
onze Gereformeerde Kerken, maar door de
uitemendste mannen, die God in een
vroeger tijdperk ons schonk, reeds even
beslist is geuit ook toen dezen zelf nog lid
der Hervormde Kerk waren.

Een dergelijk scherp requisitoir nu was
zeer niet overbodig, want er dreigt tegen dit
«caesaropapistische instituut» gelijk Groen
het noemde, verzwakken en verslappen zal.

Dat gevaar dreigt in de Hervormde Kerk
zelve, waar de Gereformeerde broeders
wel den strijd niet geheel opgaven, maar
dien toch lang zoo beest en kloek niet
voeren als dit door Groen van Prinsterer
en de zijnen is gedaan. O zeker, men
protesteerde zoo nu en dan; men zondt wel
eens een adres aan de Synode; men toont
wel aan, dat de moderne rechtsin de
Kerk niet hooren, en pleit voor een herstel
van de Gereformeerde Kerkinrichting. Maar
in het woord vlamt geen heilige toorn tegen
de ontrouw dezer Kerk. Men bewerkt het
volk niet om tot een krachtige en door-
tastende reformatie te komen. De vrees
voor een nieuwe Separatie of Doleantie zit
er zoo diep in. Met allerlei valsche leu-
zen, die in den grond Roomsche zijn en
heel het recht van de Reformatie der 16e
eeuw prijs geven, dient men het volk een
slaapdrank toe. Hier heet het, dat eerst
het Kerk tot reformatie moet gebracht wor-
den; dat men geen klauw mag achterlaten;
dat men daarom rustig heeft af te wach-
ten, totdat heel de Kerk dit synodale ge-
schiedt. Daar beweert men, dat de Over-
heid, die dit onwetlijke juk aan de Kerk
heeft opgelegd, geroepen is de Kerk van
deze organisatie te bevrijden en de Kerk
dan eerst in staat zal zijn haar rechten
weer te doen gelden. En ginder ziet men
in deze Synodale macht een oordeel Gods
over de zonden der Kerk, waaronder men
zich lijdelijk heeft te buigen, aan God den
Heere overlatende, wanneer Hij zijne Kerk
weer verlossen zal.

Maar ook in onze eigen kringen ziet men
die verslapping evenzeer doorwerken. Er
komt een nieuw geslacht, dat den bangen
strijd met de Synodale machtshebbers niet
mee heeft doorgemaakt en dus niet meer
aan den lijve gevoeld heeft, tot welk grie-
vend onrecht deze organisatie tegen de
trouwste belijders van Christus' naam in
staat was. Het twistvuur, dat toen de
broeders verdeelde, heet nu gebluscht te
zijn. Men leeft nu broederlijk naast elkan-
der, eigenlijk het betreurende, dat door
Separatie en Doleantie een scheidsmuur
werd opgetrokken tusschen hen, die als
kinderen Gods elkaander liefhebben. Men
reikt niet alleen over dien scheidsmuur elka-
der de hand, maar wipt er zelfs over heen om
ook in de Hervormde Kerk eens een preek-
beurt te vervullen. En men voelt niet meer,
hoe deze Hervormde Kerk met haar on-
heilige vermenging van geloovigen en on-
geloovigen, met de aanranding van de eere
van Christus als Koning der Kerk, met
reglementen, die ze boven het Woord van
God stelt, een zonde is voor God en een
bederf voor ons volk, waarmede men
geen gemeenschap hebben mag.

Dat Prof. Fabius hiertegen zijn kloek en
mannelijk protest hooren deed, was niet
alleen zijn recht, maar gaf men aanspraak
op onze dankbaarheid. Al is veel van de
persoonlijke bitterheid, die door den kerk-
strijd in 1886 gewekt was, gelukkig weg-
gevallen; al trekt de band van het Gerefor-
meerde bloed ons naar de broeders in de
Hervormde Kerk, die met ons eenzelfde
belijdenis deelachtig zijn; al kunnen we
op meer dan één gebied, dat buiten het
terrein der Kerk ligt, gelukkig met hen
samenwerken; het zou een verloocheining
van ons beginsel wezen, wanneer we ook
maar een oogjeblin om verleiden lieten
om ter wille van persoonlijke sympathieën
den schijn zelfs aan te nemen, alsof we
met de Synodale organisatie vrede hadden
gesloten of haar suprematie over de Kerk
zoo erg niet vonden. Zoals we zeer zeker
in de Roomsche Kerk nog ware Christenen
erkennen en met deze Christenen saam
kunnen werken op politiek gebied, maar
daarom nooit mogen aflaten met te
protesteren tegen de hiërarchie van den
Paus, tegen de superstitie van Rome's
eeredienst en haar creatuurvergoding, zoo
is het ook hier. Het is daarom, dat we het
ook zoo betreurd hebben, dat een onzer
predikanten een predikbeurt in de Her-
vormde Kerk vervulde. Niet zoonder omdat
daarmede werd ingegaan tegen een artikel
onzer Kerkenorde, maar omdat onze prin-
ciplele strijd tegen de onschriftuurlijke or-
ganisatie dezer Kerk daardoor verzwakt werd.

Maar al staan we even beslist als Prof.
Fabius tegenover de Hervormde Kerk,
toch meenen we dat hij te ver gaat, wanneer
hij in de Hervormde Kerk niets dan een
schijnkerk ziet. Bedoelde hij dit alleen van
de Synodale organisatie als zodanig, zoo
zouden we tegen deze organisatie minder
bezuur hebben. Maar dit is zijn bedoeling
niet. Hij laat deze uitdrukking wel degelijk
ook slaan op de plaatselijke Kerken, die
in deze organisatie zich bevinden. Hoogstens
wil hij een uitzondering maken voor die
plaatselijke Kerken, waar de Kerk nog niet
door Separatie of Doleantie tot reformatie
kwam. Maar behoudens die één uitzondering
geldt dit oordeel volgens hem voor alle
plaatselijke Kerken, die tot de Hervormde
Kerk behooren. En dit oordeel gaat
o.i. te ver. Het zou, wanneer het juist ware,
tot zeer bedenkelijke consequenties voeren;
consequenties die door onze Gereformeerde
Kerken gelukkig ook nimmer getroffen zijn.

Dr. H. H. K.

Kootwijks Scholen

In hartelijken dank ontvangen: van A. W.
Kralingsche weg Rotterdam f 5.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, Voorzitter.

Leestafel.

J. VISSER, HET MODERNE BYGELOOF. E. J.
Bosch Jhrn. Baarn 1912.
Zoo bleek dan bij de bespreking van Prof.
Boschman's studie over CHRISTIAN SCIENCE en
Ds. VISSER's behandeling van dit onderwerp
in zijn boekje HET MODERNE BYGELOOF, dat
de CHRISTELIJKE WETENSCHAP VAN MEYEROW
EDDY noch «wetenschap» noch «christelijke is».

Thans rest mij nog de andere onderwerpen,
die Ds. VISSER in zijn boekje behandelt, te
bespreken en die zijn dan: HET SPIRITISME,
GELOOF EN GEBEDSROEPIJG EN ASTROLOGIE
of Sterrenwichelarij. Dit drietal onderscheidt hij
met de CHRISTIAN SCIENCE, die ik thans uit-
schakel, onder het begrip MODERNE BYGELOOF.

De geachte schrijver zag terecht in, dat het
voor alles noodig was het begrip althans nader
te omschrijven. Woordverklaring laat hier vrij-
wel in den steek. Of we al weten, dat wat wij
Bygelooft heeten elders Superstitio en Aberglaube
heet, is een geleerdheid, die niet veel wijzer
maakt. Er zit hier dus niet anders op dan met
het spraakgebruik te rade te gaan. Zoo zegt
en doet ook RUD. HOFMANN in zijn Artikel
ABERGLOUKE in Herzog's Realencyclopadie
wanneer hij schrijft: «Wir definieren den Aberglauben als einen irrigen Glauben von einem der Vernunft und Offenbarung widersprechenden, die Naturgesetze ignorirenden Kausalnexus übernatürlicher Kräfte und sinnlicher Wirkungen, und umgekehrt.»

Ds. VISSER, die niet minder dan 7 bladzijden
noodig had om zijn lezers een antwoord te
geven op de vraag WAT IS BYGELOOF? heeft,
wanneer hij op bl. 11 van zijn boekje schrijft:
«En zoo omschrijven wij dan het begrip bygelooft
als een zondig dwaalgeloof dat, met verwerping
der openbaring Gods in Zijn Woord en de werking
der natuurwetten loochent, bovennatuurlijke
krachten en gewone uitkomsten in een oorzakelijk
verband met elkander stelt, — niet onwaarschijnlijk.
HOFMANN's definitie onder de oogen gehad.

Ik kan niet zeggen, dat hij haar mooier heeft
gemaakt.

Dan krijgen wij 5 bladzijden waarop onze
auteur het heeft over HET GELOOF EN HET BY-
GELOOF. Op deze bladzijden schrijft hij wel
goede dingen, maar het lijkt mij toch wel be-
denkelijk als ik op p. 19 lees: «Het bygelooft
is ook nog geloof, maar geloof in excessus».

.... «By- en overgelooft te zijn, is dus geloof
te zijn boven de maat».... «Dienvolgens
noemt het Christelijk geloof, stennend op den
objectieven grondslag der waarheid van Gods
Woord, bygelooft, alles wat boven dat Woord
en ongelooft alles wat beneden dat Woord gaat».

Het wil mij voorkomen, dat GEDENK'S «Aberglaube = Oberglaube», waarvan HOFMANN schrijft,
hier VISSER parten heeft gespeeld, maar ook,
dat hij hier, zij het dan onbewust, tusschen
geloof en bygelooft een graafje verschil maakt,
terwijl hij zelf, naar zijn definitie van bygelooft
als «zondig dwaalgeloof» (HOFMANN's «irriger
Glaube»), er terecht een specifiek verschil in ziet.
Goed echter is weer wat hij schrijft op p. 20:
«De Heilige Schrift is de enige juiste en beslissende
oprijdende maatstaf waaraan de verschijnselen
van het bygelooft kunnen worden beoordeeld».

Alleen maar, dat «beslissende oprijdende» had hij
er, als volmaakt overbodig, wel af kunnen laten.
Dan, en dit is nu weer voor ons christenen het
mooie van zijn boekje, naar dezen maatstaf of
norm beoordeelt hij dan ook de vier ver-
schijnselen van het moderne bygelooft, die hij
er in bespreekt.

Volgen vijf bladzijden over: DE CHRISTELIJKE
KERK EN HET BYGELOOF. Ook daarop weer goede
dingen.

Zoo waar VISSER het heeft over de middel-
eeuwen en dan schrijft: «In de voorstelling van
het onwetend volk en zelfs van de meeste
geestelijken had satan een macht die welhaast
zelfstandig was en van den alleen hoogen God
onafhankelijk.» (p. 22).

Zoo waar hij schrijft: «Luther maakt in zijn
optreden den indruk dat hij aan den duivel een
goed wel haast zelfstandige macht toedacht.
Calvin daarentegen heeft veel meer het Schrift-
uurlijk standpunt ingenomen, dat alleen aan
God een soevereine macht toeschrijft.» (p. 23).

Lezenswaardig is ook wat hij op p. 25 schrijft
over «het bygelooft onder belijdende christenen»
ook in onze kerken. Ik dacht hier aan dat
door velen nog steeds vereenzelvigen van
«bezetenheid» met krankzinnigheid, waartegen
ik niet genoeg de lezing kan aanbevelen van
het boekje van Dr. J. H. A. V. DALLEN, Genees-
heer-Directeur van «Veldwijk» en overdracht
gereformeerde medicus. (Heusden, A. Gazelle
Meerburg 1896). Op p. 25 liet VISSER ook af-
drukken den passus uit ons Avondmaal-formulier:
«alle toevaners en waargegens die vee of
menschen, misgaders andere dingen zegenen
en die aan zulke zegeningen geloof hebben.» De
conservatie van hem en hij doet daarmee
terecht uitkomen, dat zulk «geloof» volgens
hem zondig «dwaalgeloof» of om met HOFMANN
te spreken «irriger Glaube» is.

Zeker, op grond van de Schrift geloof ook ik
met Ds. VISSER aan het bestaan van geestelijke
wezens als satan en zijn demonen, en daarmee
ook aan de krachten, welke aan die wezens
inhacrent zijn. Maar een gereformeerde die
dat geloof, belijdt tevens, dat alle schepelen
«zoo in Gods hand zijn, dat zij tegen Zijnen
wil zich noch roeren, noch bewegen kunnen».

En zoo lang zintuiglijk waarneembare verschijnselen,
hoe bevreemdend ook, uit natuurlijke
oorzaken te verklaren of zelfs nog niet verklaard
zijn, is het geloof aan een «onzichtelijk verband»
m.a.w. aan een «samenrekening» van de werkingen
der demonische krachten met het zintuiglijk
door ons waarneembare, ter verklaring van in
dat zintuiglijk waarneembare «veranderingen»,
zoeken voor onze onwetendheid, maar veel erger
nog, miskenning van Gods Souvereiniteit waarmee
hij het wereldgebeuren regeert naar Zijn or-
diantien, en daarom is zulk een geloof, «een
dwaalend» een «zondig dwaalend» geloof.

Van uit dit oogpunt beziet Ds. VISSER dan
ook terecht de vier vormen van «modern», of
hedendaagsch bygelooft.

Het «bygelooft» vergezelt altijd en overal de
religie. Dan, omdat de «stem» van zijn boekje
is, er het «hedendaagsch» bygelooft mee te
bestrijden, voegt onze auteur terecht alvorens
van wal te steken, ten slotte nog 8 bladzijden
aan wat ik zou willen noemen zijn «apologetica»
toe. Op die bladzijden heeft hij het dan
over: OORZAKEN VAN DE IRRIGHEID VAN HET
BYGELOOF IN DEN NIEUWEN TIJD. (p. 26-33).

Hier zegt hij ook weer veel juiste en rake
dingen.

Tot die oorzaken rekent hij het vrijwel ni-
gendiend hebben van de materialistische wereld-
beschouwing, die in de 2e helft der vorige eeuw
weer was opgedukt; de pantheïstische, die nu
in haar plaats is gekomen; de daarmee verbonden
valsche mystiek; het, met voorbijgaan van
de christelijke religie, bevredigend zoeken in de
pseudo-religien van Oud-Indië.

Minder juist in dit alles is wat hij schrijft
op p. 28: «Men vond zelfs dit magische woord
«wereldziel» uit.» Dit toch is niet maar een
moderne uitvinding.

Het stuk over het SPIRITISME, (p. 34-63), de
voorstellers van het «doodenvragen» vinden
het deftiger van «spiritualisme» te spreken, — het
stuk over dit onderwerp is als «studie», niet
sterk. VISSER heeft hier naar het mij voorkomt
alchist gebruik gemaakt van het artikel SPIRITISME
van ZÖCHLER in 1887. Toch doet dit aan de
waarde van zijn boekje niets af. Gengende
Encyclopaedie is niet in ieders bezit en wat de
auteur van MODERNE BYGELOOF hier biedt is vol-
doende om het hedendaagsche Spiritisme, dit
enger hersengif dan alcohol, dit tot hysterie —
hier bedoeld in wetenschappelijke zin — leidend
gedoe te leeren kennen.

VISSER heeft goed gedaan met er op te wijzen,
dat het Neo-Spiritisme betrekkelijk daeruit uit het
midde der vorige eeuw, omstreeks 1880, hoe-
wel nog druk beoefend, zijn tijdperiode met die
van verval zag verwaaielen. Met blijdschap zag ik,
dat ook hij ter verklaring van de «Spiritische
verschijnselen» niet aan de zielen der afgestor-
venen, noch ook aan demonische werkingen
denkt, maar aan de occulte of ons nog verborgen
krachten van het onderbewuste zieleleven.

Goed ook ben ik met hem eens, dat, al is
het ook, dat de Schrift b.v. in Leviticus 19 en
20, Deut. 18, Jes. 8 het vragen der doden,
— deze heidense gewoonte — verbiedt, sin
dat verbod niet impliciet de onderstelling ligt,
dat het toch wel mogelijk is! (p. 61). En hij laat
dan ook niet na er nadrukkelijk op te wijzen,
dat bij de spiritistische séance te Endor, «Saul
zelf den geest van Samuel niet ontmoette» (p. 62).

Aan helgen hij schrijft omtrent de «Christian
Science» en waarvan hij, zoals ik een vorig
maal zei, bepaald een studie heeft gemaakt, ga
ik thans voorbij.

Het praedicaat «Studie» ken ik gaarne weer
toe aan zijn behandeling van het derde «By-
gelooft»: «Geloof en Gebedsgezinning» (p. 88-
110). Hieronder verstaat ook hij niet, dat de
christen in het vertrouwen op de macht van
zijn God, wanneer hij of de zijnen ziek zijn, om
genezing bidt, maar wel de meening van velen
in orthodox-christelijke kringen, die met ver-
werping van alle therapeutische middelen, stellig
verzekeren, dat de Heilige Schrift het aanwenden
van geneesmiddelen als zondig afkeurt en den
geloovigen bidder de genezing belooft op het
gebed.

Geradenpleg is bij dit onderwerp o.m. de
artikelen van Ds. HAZENBERG in het Tijd-
schrift «Het eeuwige leven» van Ds. P. HUIJ-
t, in welke artikelen die meening verdedigd werd.
Maar ook de artikelenreeks GENEZING DOOR
GELOOF van Dr. H. H. KUYPER in de
«Friessche Kerkbode», waarin evenals in het
artikel: «Gebedsgezinning» van Dr. HERMANNES
in het ORGAAN DER CHR. VERENIGING VAN
NATUUR- EN GENEESKUNDIGEN IN NEDERLAND,
deze meening bestreden wordt.

Wijl deze meening ook ingaat tegen wat de
Schrift leert, toont Ds. VISSER in een grondige
en bezonnen exegese aan, dat de cardinale fout
dezer meening is, «dat zij rust op gebrekkig
uitgelegde en uit elkander gerukte Bijbelplaatsen».

Het vierde «bygelooft» dat VISSER bespreekt,
is: ASTROLOGIE. De tegenwoordig weer opge-
doken «Sterrenwichelarij».

De Theosophische Uitgeverijmaatschappij te
Amsterdam voorziet ons volk van een literatuur-
waarin gehandeld wordt over den invloed van
de sterren op het aardse leven der menschen.
Aan deze literatuur heeft onze schrijver dan
de gegevens voor zijn onderwerp ontleend en op
redelijke en Schriftuurlijke gronden de dwaasheid
van dit oude en taale bygelooft aangetoond.

Ds. VISSER te KOCKENGEN heeft met het
schrijven van zijn boekje een goed werk gedaan.
Aan dergelijke geschriften is in onze tijd
dringende behoefte. Vele christelijke schrijvers
trachten daarin te voorzien, toch blijft het nog
een niet overbodig werk.

G.

Officiële Berichten.

GEBEDSURE.

Heden ontving ik een telegram van onze
Kerkeraden: Wordt er door Deputaten ten
spoedigste door pers of brief of telegraaf een
gebedsure uitgeschreven?

Uitschrijven kan alleen de Classis, die daartoe
aangewezen is. Deze vergadert echter eerst in
November.

Maar zal niet, gelijk bij dezen Kerkerade, bij
alle Kerkeraden en Kerken een even sterke
drang gevoeld worden om in de zoo uitet
critieke dagen, die wij thans doormaken, op
aanstaanden Zondag in al de bedehuizen in
vrije smeking Gods genadeleert aan te
roepen, als die alleen machtig is de harten van
vorsten en volken te neigen en uitkomsten te
beschikken, die Zijnen Naam verheerlijken en
de volken ten zegen zijn.

Ds. VAN DER LINDEN.

Den Haag, 15 Oct. '18.

Kort verslag van de vergadering
der classis Gouda, gehouden
6 Aug. '18

1. Namens de roepende kerk van Krimpen,
opent Ds. Roo de vergadering met gebed, na
het zingen van Ps. 84:3 en het lezen van Ps. 122.

2. De D.D. Ozinga en Wielenga nemen de
credentialen in ontvangst.

Alle kerken zijn wettig vertegenwoordigd.
Lekkerkerk zond een diaken, wien keursteem
wordt verleend.

3. Het moderamen wordt aldus aangeesteld:
Ds. Langen, praeses, Ds. Roos, scriba en Ds.
Jansen, assessor.

4. Perceptio-examen van cand. J. L. Wolf,
beroepen predikant te Haastrecht. Br. v. d. W.
wordt met algemeene stemmen toegelaten.

Als deputat synodi zijn aanwezig de D.D.
v. d. Linden, Gunst en Dalhuysen.

5. De praeses ontleedt de kerk van Oude-
water met het overlijden van haar Dienaar, Ds.
Voigt, en spreekt den wensch uit, dat de
gemeente spoedig een eigen predikant terugkrijge.

Ds. Verhoog wordt gefeliciteerd met het ont-
vangen beroep naar Willemsdijk. Ds. Dalhuysen
wordt gelukgewenscht met zijn herstel.

6. De notulen worden voorgelezen en goed-
gekeurd.

7. De boeken van de deputaten voor de
Theol. fac. der V. U. en Theol. School, en
voor art. 19 worden nagezien en in orde be-
vonden.

8. Regeling der vacature-beurten. Voor
Oudewater worden aangewezen de D.D. Jansen
(18 Aug.), Drost (1 Sept.), Verhoog (15 Sept.),
Roos (29 Sept.), Lanen (13 Oct.), Wielenga
(20 Oct.), Verhoog (3 Nov.), Drost (10 Nov.),
Jansen (17 Nov.), Ozinga (24 Nov.), Roos
(1 Dec.), Dalhuysen (8 Dec.), Wielenga (15 Dec.),

Sap (22 Dec.), en v. d. Wolf (29 Dec.); voor
Krimpen: Roos en Jansen; voor Bergambacht:
Drost en Verhoog; voor Ouderkerk: Wielenga
en Dalhuysen; en voor de veldprediking: Sap.
9. Regeling van het pensioen voor Mevr.
Wed. Ds. J. C. C. Voigt.

10. Ingekomene stukken:
a. Schrijven van Ds. Vessier, waarin hij
van de kerken in de classis afscheid neemt.

b. Schrijven van Deput. der Gener. Synode
voor herroeping van predikantfractementen.
Ds. Sap, als deputat benoemd, zal met de
kerken in de classis zich in verbinding stellen,
en dit schrijven beantwoorden.

11. Als consulent wordt benoemd voor
Oudewater: Ds. Langen, voor Ouderkerk: Ds.
Drost, voor Krimpen: Ds. Roos, en voor
Bergambacht: Ds. Ozinga.

12. Als deputat wordt benoemd voor de
Zending: Ds. Wielenga, voor de Joden-zending:
Ds. Jansen, voor art. XI: Ds. Langen, en voor
Rijn-Prinsen: Ds. Verhoog.

13. Rapporten:
a. Acte van losmaking. Ds. Andree en Ds.
Vessier.

b. Acte der Partic. Synode.
Worden goedgekeurd.

14. Mededeelingen over de Zending.
15. Roepende kerk voor e.k. class. vergadering
is Lekkerkerk. Praeses is dan Ds. Ozinga.

16. Rondvraag naar art. 41 D. K. O. De
kerk van M. krijgt advies inzake doopleden.

17. Na het lezen der korte notulen, sluit de
praeses de vergadering met dankgebed.

Op last der classis

J. B. JANSEN, b. t. assessor.

Buitenland.

Engeland. Keert de gezindheid om?

«Lord Hugh Cecil bespreekt in een openbaar
schrijven den Volkenbond, en betoogt daarbij,
dat hij alle natien een bekeering des harten
moet plaats hebben voordat zulk een bond de
hoop kan verwezenlijken, dat hij een eind zal
maken aan den oorlog. Ten minste zou hij een
bepaalde betekenis hebben, indien hij niet ge-
paard gaat met een hartgrondige verandering van
gevoelen en gezindheid. Zulk een verandering
in internationale betrekkingen moet gewekt wor-
den door zedelijke en godsdienstige invloeden,
die zich waarschijnlijk een lange periode zullen
moeten laten gelden. Reeds bestaat een bond
den volken ten deele. De verbonden volken
der Eutante vormen zulk een bond. Doch wan-
neer de vertegenwoordigers van de Centrale
mogendheden tenslotte daarbij niet ingesloten
worden, zullen wij altijd bloot staan aan een
wereldstorm gelijk aan dien, welke gedurende
de laatste vier jaren in de wereld heeft gewoeld.
Hoe lang het zal duren, voordat de vertegen-
woordigers van Duitschland en Oostenrijk de
ledige zetels aan de vredesafel innemen, kun-
nen wij niet voorzagen; maar wanneer deze
vertegenwoordigers komen, moet dit niet on-
willig en wantrouwend, doch in den geest van
weederkerige waardering en goeden wil zijn.
Zulk een ommekeer van gevoel en gedachte
staad gebracht worden door den Geest Gods,
in vereniging met het wegvallen van militaire
verzuurde bedoelingen».

Op deze wijze laat de predikant Dr. F. B.
Meyer zich hooren. Hij staat een anderen toon
aan dan over het algemeen in de meeste Engelse
Christelijke kringen wordt vernomen. Zou dit
een teken zijn, dat er een ommekeer komt in
de geesten waardoor een vrede door overeen-
stemming kan verkregen worden? Maar helaas
staat in hetzelfde blad waarin Dr. Meyer zijn stem
laat hooren, te lezen: «Duitschland en de Ge-
allieerden staan niet op voet van gelijkheid
tegenover elkander. De tegenwoordige oorlog
verschilt van elk anderen, die ooit de wereld
heeft geëist. Het is niet een twist tusschen
twee of drie machten over grondgebied; het
is het pogen van een mogendheid om de wereld
te overheerschen, terwijl het overige der wereld
deze poging wederstaat. Duitschland en de ge-
allieerden staan niet op voet van gelijkheid,
— dat punt moet wel in het oog gehouden
worden — evenmin als de inbreker en de politie
op dezelfde lijn staan».

Zoo lang men in Engeland zoo blind blijft
voor eigen zonde, is het te vrezen, dat er maar
geen vrede door overeenstemming wordt ge-
streefd. Moest men in Christelijke kringen niet van
de daken prediken: laat het Engelse volk de
hand in eigen boezem steken? Indien het waar
is, dat het Duitse volk de gehele wereld wil
overheerschen, kan van de Engelse natie ge-
zegd worden, dat zij van imperialistische smet-
ten vrij is? Men denke slechts aan de politiek
die eenmaal Chamberlain volgde. Heeft men in
Engelse regeringskringen daarmede principi-
eel gebroken?

WINCKEL.

Wie heeft er zoo veel jaar geleefd
Als iedere Jaarkring dagen heeft?

Wien konden al zijn engelukken
Niet aan het pad der deugd ontrukken?

Wie diende er eerst voor slavenloos
En droeg daarna een vorstenkroon?

Waar dreef het ijs op den stroom?
Waar stierf in éénen nacht een boom?

Wie dreef met eenen slingersteen
En maakte leger voor zijn heen?

Nu gevoelt ieder, dit zijn geen eigenlijke
raadsels, maar slechts vragen. Wie den Bijbel
kent weet dadelijk dat de eerste vraag niet op
Henoch, de tweede en de derde op Jozef.
Scherpsinnigheid en redeneering komen hierbij
minder te pas dan kennis. Ja al was iemand
nog zoo knap van verstand, daardoor alleen
zou hij nooit het goede antwoord vinden. Wat
de raadselboekjes geven is niet meer dan een
vragen en antwoordspel. Er steekt in hen
geen kwaad, juist wijl zij ten onrechte de naam
van raadselboekjes dragen.

Dezelfde lezer vraagt wat bedoeld wordt met
het laatste gedeelte van Hand: 19 vs. 2?

Wij lezen in Hand: 19 vs. 8, 9:
«En hij ging in de synagoge, en sprak vrij-
moedigh, drie maanden lang handelende, en
aanraderende de zaken van het koninkrijk Gods.
Maar als sommigen verhard werden, en onge-
hoorzaam waren, kwaad sprekende van den
weg voor de menigte, week hij van hen, en
scheidde de discipelen af, dagelijks handelende
in de school van zeeken Tyrannus».

De Apostel Paulus was te Efeze waar hij het
Evangelie predikte eerst in de Synagoge der
Joden, daarna toen deze vijandig werden voor
de Grieken. Tyrannus was een zoogenaamd
Sophist of redenaar, en hield een school waarin
jongelieden wijsbegeerte en welsprekendheid
leerden, wat destijds veel voorkwam. Paulus
gaf in het gebouw der school twee jaar lang
onderwijs, nadat hij opgehouden had in de
synagoge te spreken. Hieruit blijkt dat het een
Griekse school was en geen Joodische, waarin
de Apostel elken dag sprak.

Van Tyrannus weten we weinig of niets, ook
niet of van hem die tien boeken zijn die zekere
Tyrannus over de redeneerkunde heeft geschreven.
Behoorde hij tot de bekeerlingen van Paulus,
dan is waarschijnlijk dat hij dezen gastvrijheid
bewees, en hem een deel afstand van de zaal
waarin hij zelf onderwees. 't Kan echter ook
zijn dat hij een huis of zaal aan den Apostel
verhuurde.

HOOGHEIDE.

Dezelfde lezer vraagt wat bedoeld wordt met
het laatste gedeelte van Hand: 19 vs. 2?

Wij lezen in Hand: 19 vs. 8, 9:
«En hij ging in de synagoge, en sprak vrij-
moedigh, drie maanden lang handelende, en
aanraderende de zaken van het koninkrijk Gods.
Maar als sommigen verhard werden, en onge-
hoorzaam waren, kwaad sprekende van den
weg voor de menigte, week hij van hen, en
scheidde de discipelen af, dagelijks handelende
in de school van zeeken Tyrannus».

De Apostel Paulus was te Efeze waar hij het
Evangelie predikte eerst in de Synagoge der
Joden, daarna toen deze vijandig werden voor
de Grieken. Tyrannus was een zoogenaamd
Sophist of redenaar, en hield een school waarin
jongelieden wijsbegeerte en welsprekend